

INGLIZ TILINI O'RGATISHNING ZAMONAVIY USULLARI

O'lmasova Nodira

Pop tuman 1-son texnikumi

Annatatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'rgatishda qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik usullar va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri yoritilgan. Xususan, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mazkur usullarni ta'lim jarayonida qo'llash o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va ingliz tilini o'zlashtirish darajasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, zamonaviy pedagogik usullar, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, til ko'nikmalari.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini, xususan ingliz tilini o'rganish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya va biznes sohalarida asosiy vosita sifatida keng qo'llanilayotgani sababli uni samarali o'rgatish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois ta'lim jarayonida an'anaviy usullar bilan cheklanib qolmasdan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish zarurati ortib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham chet tillarini o'qitish tizimini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Xususan, Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan qabul qilingan PQ-1875-son qaror asosida chet tillarini o'qitish tizimini tubdan yaxshilash, zamonaviy o'qitish usullarini joriy etish va pedagog kadrlar malakasini oshirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirila boshlandi. Shuningdek, PQ-5117-son qaror doirasida chet tillarini o'qitishning sifatini

oshirish, zamonaviy metodikalarni keng joriy etish hamda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish vazifalari belgilab berildi. Mazkur hujjatlar asosida ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitishning yangi mexanizmlari ishlab chiqilib, o'quv jarayoniga interaktiv metodlar, multimedia vositalari va innovatsion yondashuvlar keng tatbiqetilmogda.

Zamonaviy ta'lim talablariga ko'ra, ingliz tilini o'rgatishda o'quvchining mustaqil fikrlashi, muloqotga kirishish qobiliyati va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Ingliz tilini o'rgatish metodikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar orasida kommunikativ yondashuv alohida o'rin tutadi. Ushbu yo'nalishda M. Canale va M. Swain tomonidan ishlab chiqilgan kommunikativ kompetensiya nazariyasi til o'rgatishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi [1]. Ular tilni o'rganishda nafaqat grammatik bilimlar, balki ijtimoiy va nutqiy kompetensiyalarni ham rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydilar.

Shuningdek, ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish masalasi D. Nunan tomonidan keng o'rganilgan [2]. Olim o'z tadqiqotlarida o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirish, ularni muloqotga jalb etish orqali til o'zlashtirish samaradorligini oshirish mumkinligini asoslab bergan. Til o'qitishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish masalasi esa R. Wright va uning hamkorlari tomonidan tahlil qilingan [3]. Ularning fikricha, ayniqsa boshlang'ich bosqichda o'yinlar orqali o'qitish o'quvchilarning qiziqishini oshirib, tilni oson o'zlashtirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, loyiha asosida o'qitish (project-based learning) usuli J. Richards va T. Rodgers ishlarida keng yoritilgan [4]. Ular ushbu metod orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, izlanish olib borishi va real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish mumkinligini ko'rsatib bergan. Axborot-

kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish masalasi esa H. Dudeney va N. Hockly tomonidan o'rganilgan [5]. Ular ingliz tilini o'qitishda internet resurslari, multimedia vositalari va raqamli texnologiyalarning ahamiyatini ilmiy asoslab bergan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ingliz tilini o'rgatishda zamonaviy pedagogik usullarni qo'llash samaradorligini aniqlash maqsadida turli metodlar tahlil qilindi. Tahlil jarayonida kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari o'rganildi. Kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning og'zaki nutqi sezilarli darajada rivojlanishi kuzatildi. Bunday mashg'ulotlarda o'quvchilar erkin fikr bildirishga intiladi, savol-javob jarayonlarida faol ishtirok etadi va tilni amaliy jihatdan qo'llash ko'nikmasi shakllanadi. Natijada, o'quvchilarning muloqotga kirishish qobiliyati va nutqiy faolligi ortadi. Interaktiv metodlardan foydalanilgan darslarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi oshgani aniqlandi. Guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, bahs-munozara va rolli o'yinlar orqali o'quvchilar nafaqat tilni o'rganadi, balki mustaqil fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. O'yin texnologiyalarini qo'llash ayniqsa boshlang'ich bosqichda ijobiy natijalar beradi. O'yin asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar charchamaydi, aksincha, faol ishtirok etadi va yangi so'zlarni oson o'zlashtiradi. Natijada, o'quvchilarning lug'at boyligi kengayadi va eslab qolish darajasi ortadi. Loyiha asosida o'qitish usuli o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borishiga xizmat qiladi. Ushbu metod orqali o'quvchilar turli mavzularda taqdimotlar tayyorlaydi, ma'lumotlarni tahlil qiladi va ingliz tilida fikrini ifodalashga harakat qiladi. Natijada ularning ijodiy yondashuvi va amaliy ko'nikmalari rivojlanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham muhim natijalarni ko'rsatdi. Audio va video materiallar orqali o'quvchilarning eshitish va tushunish ko'nikmalari rivojlandi, onlayn platformalar esa mustaqil o'rganish

imkoniyatlarini kengaytirdi. Shu bilan birga, raqamli vositalardan foydalanish dars jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam berdi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Darslarni tashkil qilishda metodika, informatika fanlarining turli usullari qo‘l keladi va bu usullarni amaliyotga qo‘llagan holda eski o‘qitish tizimidan yangi zamonaviy o‘qitish tizimiga o‘tish orqali yetuk mutaxassislarni tarbiyalash va yaxshi kadr yetishtirish mumkin. Va bu ishlar uchun bugungi kunda pedagog o‘qituvchilarimiz zamonaviy yangi innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishlari ta’limning sifat va samaradorligini ko‘tarishining asosi ekanligini, bu zamonaviy o‘qitish tizimini esa davr talab etayotganligini tushunib yetishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1(1). – P. 1–47.
2. Nunan D. Language Teaching Methodology: A Textbook for Teachers. – New York: Prentice Hall, 1991. – 320 p.
3. Wright A., Betteridge D., Buckby M. Games for Language Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – 220 p.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 270 p.
5. Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. – London: Longman, 2007. – 192 p.
6. Jalolov J.J. Chet tilini o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012. – 240 b.